

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	PSYC 304 Təhsil Psixologiyasının Əsasları, 6 AKTS
	Departament	Psixologiya departamenti
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2024/2025-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Ramin Allahverdiyev
	E-mail:	raminallahverdiyev@yahoo.com
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Neftçilər korpusu
	Məsləhət saatları	Tələbələrlə razılaşdırılan vaxtlarda
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	<p style="text-align: center;">Əsas ədəbiyyat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Educational Psychology (13th edition): Anita Woolfolk • Educational Psychology (3rd edition): Elliott • Etkili Öğretmenlik Eğitimi –Dr. Thomas Gordan • Eğitim Psikolojisi – İbrahim Yıldırım (Ankara 2011) • Eğitim psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim Binnur Yeşilyaprak 13. Baskı • Robert E. Slavin “Educational Psychology Theories and Practices” Sixth edition, John Hopkins University • Psikolojiye Giriş – Clifford T. Morgan • The Psychology of Education (2nd edition): Martin Long and others <p style="text-align: center;">Educational Psychology (2nd edition): Kelvin Seifert and Rosemary Sutton</p> <p style="text-align: center;">Əlavə ədəbiyyat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Conatan Livingston adlı qağayı- Rirchard Bach 2. Mahremiyyət eğitimi- Adem Güneş 3. Öğretmenim bu kitabı okur musun- Hasan Yılmaz 4. Beni ödüllerle cezalandırma- Özgür Bolat 	
Kursun təsviri	<p>Təhsil psixologiyası insan inkişafını və öyrənməsini ətraflı şəkildə öyrənməklə, alınmış nəticələri təhsil-öyrənmə prosesinə tətbiq edərək bu prosesi məhsuldar hala gətirməyi məqsəd güdən elm sahəsidir. İnsan inkişafı və öyrənməsi insanın doğumundan başlayaraq (inkişaf psixologiyasında bu- doğum öncəsini də əhatə edir) ölümə qədər davam edən prosesdir və hər mərhələyə xas müəyyən xüsusiyyətlər və öyrənmə imkanları ilə özünü göstərir. Bu mərhələlərin bəziləri kritik əhəmiyyətə malikdir və xüsusilə diqqət edilməlidir.</p> <p>Öyrənmə-öyrətmə prosesinin uğurla həyata keçməsində öyrədən amili çox önəmlidir. Bu baxımdan təhsil psixologiyası gələcək müəllimlərin peşə</p>	

	<p>hazırlığında vacibliyi ilə seçilir.</p> <p>Müəllimlik bir xalqın və ölkənin gələcəyini hazırlamaq məsuliyyəti daşıyan önəmli bir peşədir. Təhsil sisteminin yaxşı bir riyaziyyatçıdan daha çox riyaziyyat müəlliminə, yaxşı birbioloqdan daha çox biologiya müəlliminə ehtiyacı var. Bir müəllim öz sahəsini nə qədər mükəmməl bilir-silsin, təhsil psixologiyası fənnini öyrənməyən, uşaq və yeniyetmə psixologiyasından anlamayan, fərdi fərqlilikləri nəzərə almayan, güclü və zəif xüsusiyyətləri ilə şagirdlərini yetərincə tanımayan, şagirdlərlə düzgün ünsiyyət bacarığı qazanmamış müəllimdən yaxşı öyrədən olması gözlənilməməlidir.</p> <p>Bu fənnin tədrisi nəticəsində tələbələrdə/gələcək müəllimlərdə şagirdlərlə doğru ünsiyyət, öyrənmə və öyrətmə prosesi, öyrətmənin şagirdin ümumi psixoloji durumunu nəzərə alaraq həyata keçirilməsi, sinifin idarə olunması kimi önəmli biliklər aşılır.</p> <p>Təhsil psixologiyasının cavablandırmağa çalışdığı bəzi suallar var :</p> <ul style="list-style-type: none"> • məhsuldar öyrənmə yolları hansılardır? • şagirdlər necə motivasiya edilir? • bəzi şagirdlər öyrənmə prosesində digərləri ilə müqayisədəniyə daha yaxşıdır? • “yaxşı” müəllim nə etməlidir?
<p>Kursun məqsədləri</p>	<p>Fənnin tədrisi nəticəsində tələbə aşağıdakı məsələlər haqqında lazımı biliyə malik olmalıdır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • təhsil psixologiyası ilə bağlı anlayışları ayırd edə bilməli • təhsil psixologiyasının təhsil-öyrətməyə qazandırdığı xidmətləri anlama bilməli • təhsil psixologiyasında istifadə olunan üsulları izah etməli • təhsil psixologiyasının təhsil və müəllim baxımında nə önəmini dəyərləndirə bilməli • fərdin inkişafı ilə bağlı əsas anlayışları bilməli • inkişaf mərhələlərini xüsusiyyətləri ilə birgə qavramalı • inkişafa təsir edən amilləri bilməli • inkişaf mərhələləri ilə öyrənmə arasında əlaqə qura bilməli • doğumla başlayan inkişaf prosesində irsiyyət-mühit qarşılıqlı təsirini bilməli • fiziki inkişafın insan həyatına, eləcə də sosial münasibətlərə və nəticədə öyrənməyə təsirini bilməli • koqnitiv inkişafı öyrənməli və koqnitiv yanaşmalardan əldə olunan bilikləri müəllimlik peşəsinə tətbiq edə bilməli • uşaqlarda cinsi inkişafı öyrənməli və cinsi tərbiyənin önəmini bilməli • uşaq və yeniyetmələrdə normal cinsi davranışla, problemlə davranışı ayırd edə bilməli • əxlaqın nə olduğunu, fərd və cəmiyyət baxımından önəmini qavramalı

	<ul style="list-style-type: none"> • şəxsiyyətin inkişaf mərhələlərini bilməli və biliklərini işində tətbiq etməyi öyrənməli • şəxsiyyətin inkişafında məktəbin, müəllimin və dostlarının təsirini müəyyənləşdirə bilməli • öyrənmə və öyrətmə prosesini dərinlən bilməli • müxtəlif öyrənmə növləri haqqında bilməli və bu öyrənmə imkanlarını zaman-zaman dərslərində tətbiq etməli • çoxsaylı zəka nəzəriyyəsinə əsasən dərslər planı hazırlaya bilməli • şagirdi tanımanın önəmini anlamalı • öyrənmə mühiti formalaşdırma bilməli • motivasiyanın dərslərdə önəmini anlamalı və motivasiya texnikalarından istifadə etməli • sinifin idarələməsi haqqında biliklərə yiyələnəli • problemlə situasiyalarda düzgün reaksiyanı seçməyi bacarmalı 	
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	<p style="text-align: center;">İnkişaf Psixologiyası:</p> <ul style="list-style-type: none"> • İnkişaf Psixologiyasının qanunlarını bilir, izah edir • Yaş mərhələlərinin xüsusiyyətlərini bilir, izah edir və yaş xüsusiyyətlərinə görə onlarla necə münasibət qurmağın sağlam yollarını təxmin edə bilir • Davranışların növlərini bilir, müqayisə edir, nümunə çəkir • İdrak nəzəriyyəsinə bilir, zehni inkişafı yaş mərhələlərinə görə sıralayır • Gardnerin zəka növlərini bilir və ona əsaslanmış dərslər proqramı hazırlayır. <p style="text-align: center;">Öyrənmə Psixologiyası:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öyrənmə nəzəriyyələrini bilir • Öyrənmə prosesini izah edir • Davranışları formalaşdırma və yox etmə texnikalarından istifadə edir • Öyrənməyə təsir edən amilləri bilir və nümunələr çəkir • Möhkəmləndirmə yollarını və prinsiplərini bilir və müxtəlif vəziyyətlərə görə tətbiq edə bilir • Müxtəlif öyrənmə növlərini təhsilə tətbiq edir. 	
Tədris metodları	Mühazirə	X
	Qrup müzakirəsi	X
	Praktiki tapşırıqlar/Testlər	X

	Praktiki məsələnin təhlili/xülasə yazmaq	X	
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aktivlik		10
	Quiz		10
	Yoxlama (quiz)		10
	Araşdırma		30
	Final imtahanı		40
	Yekun		100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	<ul style="list-style-type: none"> • Davamiyyət-qiymətləndirmə xanasında da belə bir komponentin olmadığına diqqət yetirə bilərsiniz. Artıq müstəqil, azad iradəli şəxsiyyət olan universitet tələbəsi üçün dərslərdə iştirakın önəmini vurğulmağa ehtiyac yoxdur. Buna görə də sizlərdən iştirak etmədiyiniz dərslər üçün bal çıxılmayacaq. Lakin, semestr ərzində maksimum 8 qaib alan tələbələr dekanlıq tərəfindən imtahanlara buraxılmayacaq. Eyni zamanda dərslərdə iştirak etməyən tələbələr həmin gün üçün nəzərdə tutulmuş fəaliyyətlər, tapşırıqlar və nəticədə qiymətləndirmələrdən məhrum olurlar. Xahiş edirəm, bunun əvəzində kimi əlavə tapşırıq istənilməsin (istisna hal, sağlamlıqla bağlı məqamlarda arayışla dekanlığa yaxınlaşmaq mümkündür). • Quiz-hər ayın son həftəsi keçdiyimiz mövzulardan ibarət yazılı və ya şifahi quiz. • Araşdırma mövzusu–Keçdiyimiz mövzularda toxunduğumuz məsələlərlə (anlayışlar, problemlər, mövzulardakı alt başlıqlar)bağlı 3 səhifədən ibarət (şrift-12) araşdırmalarınıza əsaslanmış orijinal yazı və təqdimat üçün nəzərdə tutulmuş Power Point formatında fayl. Təqdim ediləcək işin əsas xüsusiyyətləri: <ul style="list-style-type: none"> - Orijinallıq əsas götürülür - Semestr ərzində keçirilmiş mövzulardan kənara çıxılmamalıdır - Mövzu seçimi tələbəyə aiddir lakin müəllimdən tövsiyə almaq olar - Mövzu seçilərkən geniş yox dar əhatəli seçilməlidir (məs, mövzu adı- “Depressiya” ola bilməz, ola bilər-“12-14 yaşlı şagirdlərdə depressiyanın səbəbi kimi uğursuzluq hissi”). Yəni mövzunun adını seçərkən dəqiq və detalçı olmağa diqqət edilməlidir. - Mövzular təhsil prosesi, müəllim münasibət və davranışları, sinif mühiti və ya şagirdin psixoloji hal və çətinlikləri ilə əlaqələndirilmiş olmalıdır. (yəni olmamalıdır-“6-10 yaşın xüsusiyyətləri”, ola bilər “6-10 yaşlı uşaqların öyrənmə prosesindəki çətinlikləriylə özgüvən arasındakı əlaqə”) - Ədəbiyyat siyahısı mütləq qeyd edilməli, ən az 3-4 mənbədən istifadə edilməlidir. - Sonluqda tələbə bu araşdırmalarının nəticəsi kimi münasibət və qənaətlərini öz cümlələri ilə əlavə etməlidir. • Əlavə oxu-mövzusu öyrənmə, təhsil, müəllim-şagird münasibətləri, sinifin idarə olunması ilə bağlı olan 4 kitabdan söhbət gedir. Tələbələr 		

	<p>onlara verilmiş vaxt içərisində bu kitabları oxuyur, təhlil edir və qısa şəkildə yazılı analizlərini hazırlayırlar. Eyni zamanda növbəti dərstdə qrupla birlikdə müzakirə edilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • İmtahan-suallar yalnız keçirilmiş mövzulardan salınır. Suallar-açıq, boşluqları doldurma, yanlış sözü tapmaq, doğru təhlili tapmaq və test şəklində hazırlanır. Testlərə daha çox yer ayrılır. <p>Tələbələrdən bir-birlərinə, söylənilən fikirlərə, yanaşmalarahörmət etmələri, dəyər vermələri, yüksək əxlaqi davranışlar sərgiləmələri gözlənilir. Verilən ev tapşırıqlarına diqqətlə yanaşmaq, dərslər zamanı qeydlər götürmək, tapşırıqları göstərilən tarixlərdə təhvil vermək, aydın olmayan, <u>cətinlik yaradan məqamları vaxtında aydınlaşdırmaq</u>, yardımlaşmaq önəmlidir.</p>
--	---

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)

Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.	17.09.2024	<p><i>Təhsil psixologiyasının əhatə dairəsi</i></p> <p>Psixologiyaya giriş</p> <p>Təhsil psixologiyasının məqsəd və vəzifələri</p> <p>Təhsil psixologiyasında istifadə olunan tədqiqat üsulları (təsviri,tətbiqi və statistik)</p>	<p>Rod Plotnik – Introduction to psychology</p> <p>Atkinson, R. L., Atkinson, R.C.- Introduction to psychology</p> <p>Educational Psychology (3rd edition): Elliott Clifford T. Morgan-</p> <p>Psikolojiyə Giriş</p>
2.	24.09.2024	<p><i>İnkişaf psixologiyasına giriş</i></p> <p>Əsas anlayışlar</p> <p>Əsas inkişaf prinsipləri</p> <p>İnkişafa təsir edən bioloji və mühit amilləri</p> <p>İnkişaf mərhələləri və vəzifələri</p>	<p>Santrock, J. W. (1997). Life-Span Development. Sixth Edition. The McGrawHill Companies, Inc. , USA.</p> <p>Robert E. Slavin “Educational Psychology Theories and Practices” Sixth edition, John Hopkins University</p>
3.	01.10.2024	<p><i>Bədən və fiziki inkişaf</i></p>	<p>Woolfolk, A. (2016). Educational Psychology. p.58-70</p>
4.	08.10.2024	<p><i>Koqnitiv və nitq inkişafı</i></p> <p>J. Piagetin koqnitiv inkişaf nəzəriyyəsi (zəka, tarazlıq, adaptasiya, koqnitiv quruluşlar,koqnitiv inkişaf mərhələləri)</p> <p>L. Vygotsky və koqnitiv inkişaf</p>	<p>The Origins of Intellect: Piaget's Theory, W. H. Freeman and Company, (1984).</p> <p>Woolfolk, A. (2016). Educational Psychology. p.70-92</p>

		Nitq inkişafı (dilin qazanılması, inkişaf mərhələləri, məktəb dövründə nitq inkişafı, nitq inkişafına təsir edən amillər)	
5.	15.10.2024	<p>Şəxsiyyətin inkişafı</p> <p>Z. Freud və psixanalitik nəzəriyyəsi</p> <p>Z. Freudun topoqrafik nəzəriyyəsi</p> <p>Z. Freudun psixoseksual inkişaf mərhələləri</p> <p>E. Ericson və psixososial inkişaf mərhələləri</p> <p>Uşaqların şəxsiyyətinin inkişafının dəstəklənməsi üçün bəzi tövsiyələr</p>	<p>Jerry M. Burger – Personality</p> <p>Erikson, E. H. (1984). İnsanın Sekiz Çağı (Çev: V. Şar, B. Üstün). Ankara: Birey ve Toplum Yayınları</p> <p>Educational Psychology (3rd edition): Elliott</p>
6.	22.10.2024	<p>Əxlaqi İnkişaf</p> <p>J. Piagetin əxlaqi inkişaf nəzəriyyəsi</p> <p>L. Kohlbergin əxlaqi inkişaf nəzəriyyəsi</p> <p>J. Piagetin və L. Kohlbergin əxlaqi inkişaf nəzəriyyəsinə tənqidlər</p> <p>Əxlaqi inkişaf və təhsil</p>	<p>Dewey, J. (1960). Theory of the Moral Life. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc</p> <p>Eğitim psikolojisi Gelişim- Öğrenme- Öğretim Binnur Yeşilyaprak 13. Baskı</p> <p>Schaffer, H.R. (1997). Social Development. Massachusetts: Blackwell Publishers</p>
7.	29.10.2024	<p>Öyrənmə psixologiyası və öyrənməyə təsir edən amillər</p> <p>Öyrənmə</p> <p>Əsas anlayışlar</p> <p>Davranış-performans arasındakı əlaqə</p> <p>Öyrənmə-performans arasındakı əlaqə</p> <p>Öyrənilmiş və öyrənilməmiş davranışlar</p> <p>Öyrənməyə təsir edən amillər</p> <p>Öyrənmə çətinliyi yaşayan şagirdlər</p> <p>Gardnerin çoxsaylı zəka nəzəriyyəsi və onun əsasında dərs planı hazırlama</p>	<p>Robert E. Slavin</p> <p>“Educational Psychology Theories and Practices” Sixth edition, John Hopkins University</p> <p>Woolfolk, A. (2016). Educational Psychology p.144-182 p.240- 270</p>
8.	05.11.2024	<p>Biheviorizmdə öyrənmə</p> <p>Davranış və öyrənmə arasındakı əlaqə</p> <p>Klassik şərtlənmə</p> <p>Klassik şərtlənmə ilə qazanılmış davranışları yox etmə texnikaları</p> <p>Klassik şərtlənmənin öyrənmə prosesinə tətbiqi</p> <p>Operant şərtlənmə</p>	<p>Eğitim psikolojisi Gelişim- Öğrenme- Öğretim Binnur Yeşilyaprak 13. Baskı</p> <p>Woolfolk, A. (2016). Educational psychology p.438-461</p>

		<p>Operant şərtlənmədə möhkəmləndirmə yolları</p> <p>Mükafatlandırma və cəzalandırma prinsipləri</p> <p>Mükafatlandırma taarifləri (<u>Schedules of Reinforcement</u>)</p> <p>Bitişiklik (contiguity) nəzəriyyəsi</p> <p>Sınama-yanılma öyrənməsi</p> <p>Thorindike-in təhsilə dair fikirləri</p>	<p>(9thedt). Boston: Pearson Education, In Behavior modification, Rymond Miltenberger, 2016</p>
9.	12.11.2024	<p>Əvvəlki mövzunun davamı</p> <p>Mükafatlandırma və cəzalandırma prinsiplərinə dair tapşırıq</p>	<p>Pervasive Negative Effects of Rewards on Intrinsic Motivation: The Myth Continues, Judy Cameron, Katherine M. Banko, and W; David Pierce University of</p>
10.	19.11.2024	<p>Aralıq imtahanı</p>	
11.	26.11.2024	<p>Gestalt yanaşmada öyrənmə</p> <p>Qavramada gestalt prinsipləri</p> <p>Yaradıcı düşünmə</p> <p>Qavrama yolu ilə öyrənmə</p> <p>Sahə nəzəriyyəsi</p> <p>Təhsilə tətbiqi</p>	<p>Özakpınar, Y. (2009).BilişselPsikoloji. Eğitim Psikolojisi – İbrahim Yıldırım (Ankara 2011)</p>
12.	03.12.2024	<p>Məlumatların işlənilməsi (information processing) nəzəriyyəsi</p> <p>Yaddaş növləri (emosional, qısamüddətli, uzunmüddətli, epizodik, prosedural, semantik)</p> <p>Bu nəzəriyyədə müəllimin rolu</p> <p>Şagird diqqətini artırmağın yolları</p> <p>Xatırlama və unutma prosesi</p> <p>Yaddasaxlama texnikaları</p>	<p>Woolfolk, E.A, (2016) Educational Psychology, p.318 -348</p> <p>Boston, Allyn and Bacon</p> <p>Yıldırım, İ., (2010). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.</p> <p>Duman, B. (2008). “Eğitimve Öğretim İle İlgili Temel Kavramlar” Bilal Duman (Ed.) Üstbilis- Bilişsel Farkındalık(s.420449). Ankara: Anı Yayıncılık.</p>
13.	10.12.2024	<p>Sosial-koqnitiv öyrənmə nəzəriyyəsi</p> <p>Öyrənməni təmin edən dolayıtəcrübələr</p> <p>Sosial-koqnitiv öyrənmə nəzəriyyəsinin əsaslandığı prinsiplər</p> <p>Sosial-koqnitiv öyrənmə nəzəriyyəsinin təhsil-öyrənmə baxımından qiymətləndirilməsi</p>	<p>Woolfolk, E.A, (2016) Educational Psychology, p. 436- 465</p> <p>Boston, Allyn and Bacon</p> <p>Aggression: A Social Learning Analysis (The Prentice-Hall Series in Social Learning Theory)- A.Bandura (1973)</p>

14.	17.12.2024	<i>Humanist yanaşma və öyrənmə</i> C.Rocers və mənlik anlayışı A. Maslovun tələbatlar piramidası Humanist psixologiyanın təhsilətətbiqi	Atkinson, R. L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem, D.J.,Hoeksema, S.N. (2002). Psixolojiye Giriş. Ankara: Arkadaş Yayınları
15.	24.12.2024	Öyrənmə ehtiyacı Öyrənmə mühiti formalaşdırma Hər şagirdi öyrətmək Sinifdaxili qiymətləndirmə	Woolfolk, A. (2016). Educational Psychology p.512- 630 Educational Psychology. Etkili Öğretmenlik Eğitimi – Dr. Thomas Gordan
Final imtahanı			